

چرا نقل آنچه شنیده ایم دروغگویی است/ هشدار پیامبر (ص) و قرآن درباره سخن بدون تحقیق

بر اساس آموزه های دینی، فرد مسلمان نه تنها باید از دروغ که سخنی زشت و ناپسند است دوری کرد، بلکه باید از گفتن و پراکندن چیزی که بدان یقین ندارد بدون تحقیق و اطمینان به درستی آن هم احتراز کند.

بر اساس آموزه های دینی، فرد مسلمان نه تنها باید از دروغ که سخنی زشت و ناپسند است دوری کرد، بلکه باید از گفتن و پراکندن چیزی که بدان یقین ندارد بدون تحقیق و اطمینان به درستی آن هم احتراز کند.

به گزارش خبرگزاری مهر، یکی از آفات زبان این است که انسان هر چه شنید، بدون تحقیق و تفحص در راستی آن بی درنگ برای دیگران نقل کند، گرچه او قصد ندارد دروغ بگوید و آنچه شنیده بدون کم و زیاد نقل می کند، اما سخن او دروغ به شمار می آید چون اطمینان به راستی و درستی آنچه می گوید ندارد. در همین باره پیامبر بزرگوار اسلام (ص) می فرمایند؛ در دروغگو بودن کافی است که شخص هر چه می شنود نقل می کند.

پیامبر اعظم (ص) می فرمایند اگر هر چه را که انسان می شنود نقل کند در شمار دروغگویان درآمده است، اما ما گاهی در نقل آنچه شنیده ایم نیز دقت نمی کنیم و چه بسا چیزی از آن کم و یا به آن می افزاییم و سپس برای دیگران نقل می کنیم. باید هنگام سخن گفتن دقت کنیم که هر چیزی را نقل نکنیم چون انسان هر چه را می شنود نباید نقل کند چه رسد که در نقل سخنی مبالغه کند و سخنی را بیرواند و برای دیگران نقل کند.

با توجه به آن برداشتی که پیامبر(ص) از دروغ ارائه دادند، مسلماً شایعه پراکنی از مظاهر روشن دروغ است. شایعه پراکنی یکی از حربه های شیطان و هوادارانش است که هرگاه بزرگان دین، برای هدایت بشر و تشکیل جامعه سالم و الهی قد برمی افراشتند، دشمنان دین و خدا با همه ابزارهای شیطانی، از جمله با دروغ و تهمت و شایعه پراکنی در برابر آنها می ایستادند تا مردم را از گرد مصلحان و رهبران الهی پراکنده کنند و در نتیجه خود به اغراض شیطانی و منافع خود برسند.

با بررسی تاریخ می توان پی برد که در صدر اسلام نیز دشمن برای اینکه مسلمانان را در راه حمایت از پیامبر(ص) و استقامت در راه دین باز دارد بیم و ترس در دل آنها ایجاد می کرد و به شایعه پراکنی متوسل می شد. چنانکه خداوند می فرماید: چرا منافقان اسرار جنگی اسلام را فاش می کنند و چون امری که باعث ایمنی یا ترس مسلمانان است و باید پنهان داشت منتشر می سازند تا دشمنان آگاه شوند در صورتی که اگر به رسول و به صاحبان حکم رجوع می کردند همانا تدبیر کار را آنان که اهل استنباط اند می دانستند و در آن واقعه صلاح اندیشی می کردند.

آیه 83 سوره نسا داستان بدر صغری را یاد می کند که پس از جریان جنگ احد که با سرپیچی مسلمانان از فرمان پیامبر آنان شکست خوردند و در آخر خداوند پیامبر را یاری کرد تا با اندک نیروهای خود بر مشرکان چیره گردد و اسلام را از نابودی حتمی نجات بخشد. منافقان با بر شمردن توان دشمن و بیان پیروزی آن در جنگ احد می خواستند در دل مسلمانان و یاران پیامبر شك و تردید ایجاد کنند و از ناحیه شایعه پراکنی خود مومنان را گمراه سازند. هدف آنها چیزی جز مخالفت با رسول خدا(ص) نبود.

از این آیه بدست می آید که منظور از آنچه در ارتباط با خوف و امن به منافقان می رسید و سپس آنان را منتشر کردند اراجیفی است که به وسیله کفار و ایادی آنها برای ایجاد اختلاف و نفاق در بین مومنان ساخته و پرداخته می شد و مومنان ضعیف الایمان آن را منتشر می کردند و پروا نمی کردند که انتشار آن خبرها باعث سستی و تزلزل مسلمانان شود.

انسان اگر در نقل شایعه هیچ انگیزه سوئی حتی قصد خودنمایی نیز نداشته باشد باید بنگرد که نقل آن خبر فایده ای هم دارد یا نه، به علاوه باید بیندیشد که اصلاً آن شایعه اساسی دارد یا نه؟ شاید کسی که آن شایعه را برای من نقل کرده اشتباه کرده است یا دیگری به دروغ آن خبر را به او رسانده پس باید پیش از ارائه خبر در درستی آن تحقیق کنیم و چنان با دقت و تامل سخن گوئیم که وقتی کسی حرف ما را شنید به ما اطمینان داشته باشد و بگوید هیچ تردیدی در حرفهای فلانی نیست و هر چه او می گوید درست است و نسنجیده حرف نمی زند.

انسان باید سنجیده و درست سخن بگوید تا مردم به او اعتماد کنند و در سایه اعتماد مردم شخصیت و منزلت والایی در جامعه به

دست آورد. اگر کسی دنبال کسب موقعیت اجتماعی والاست باید سعی کند از راه جلب اطمینان و اعتماد مردم چنان موقعیتی را برای خود فراهم کند که مردم به سخنان و رفتار او اعتماد کامل را داشته باشند و بگویند فلانی نابجا سخن نمی گوید و حرفهای او راست و صحیح است. چنین موقعیتی هم موجب نفع دنیوی می شود و هم اخروی، چرا که از بعد دنیوی منافع راستگویی و دقت در گفتار مشخص است و از بعد اخروی نیز موجب خشنودی خدا و درجات عالی بهشت برین خواهد بود.

در نتیجه می توان گفت نباید به اندک بهانه ای آنچه را شنیده ایم نقل کنیم صرف نظر از اینکه غالبا با بی دقتی در آنچه شنیده ایم تصرف هایی می کنیم و یا از آن می کاهیم و یا به آن می افزاییم، بیان هر مطلب صحیح و راستی نیز صحیح نیست چه بسا مصلحت نباشد سخن راستی را نقل کنیم چه بسا آبروی کسی در خطر افتد که این حرام و ناپسند است و مورد غضب خداوند می باشد.